

**การจัดตั้งตลาดนัดชุมชนพึ่งตนเอง
ของนิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้ จังหวัดยะลา**

โดย

นายเสถียร รัตนโชติ

ผู้อำนวยการกองนิคมสร้างตนเอง

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๑ ชข.

ด้านนโยบายและแผน (แรงงานและสวัสดิการสังคม)

กรมประชาสงเคราะห์

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

๖12.๐5.6
๒894๓
2541

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม

05702

การจัดตั้งตลาดนัดชุมชนพึ่ง

4 เล่ม

คำนำ

ความที่เกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศและภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ค่าเงินบาทตกต่ำ การลงทุนหดตัว ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม ประสบภาวะการขาดทุน ต้องปลดพนักงานหรือหยุดกิจการ ส่งผลให้ผู้ถูกเลิกจ้างเคลื่อนย้ายจากภาคอุตสาหกรรมในเขตเมือง สู่อำเภอในชนบท รายได้ของประชาชนลดลง ในขณะที่ราคาสินค้าและบริการเพิ่มสูงขึ้น ทำให้อำนาจในการจับจ่ายใช้สอยของประชาชนลดต่ำลง จากสภาพปัญหาดังกล่าว นักเศรษฐศาสตร์ นักวิชาการ ของสถาบันต่าง ๆ ได้มองเห็นถึงข้อจำกัดและความบกพร่องของกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้ตลาดเป็นกระแสหลักตามยุคโลกาภิวัตน์ พร้อมเสนอทางเลือกใหม่ในลักษณะเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง มีการรวมกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นและความสามัคคี ของกลุ่มคนในสังคม

ผู้ศึกษาวิจัยมีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนางานนิคมสร้างตนเอง ซึ่งเป็นการจัดชุมชนอย่างเป็นระบบครบวงจร และเป็นมาตรการหนึ่งที่รัฐบาลใช้เพื่อการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค จึงมุ่งหวังที่จะใช้ตลาดนัดชุมชนพึ่งตนเอง เป็นกลไกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกนิคม อันเป็นกลุ่มบุคคลเป้าหมายในความรับผิดชอบให้สามารถมีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพอย่างมั่นคงและยั่งยืน จึงได้ทำการศึกษาข้อมูลและรูปแบบการจัดตั้งตลาดนัดชุมชนพึ่งตนเองขึ้น โดยดำเนินการในพื้นที่ของนิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้ จังหวัดยะลา หากเป็นไปได้จะขยายผลสู่นิคมฯ ทั่วทุกภูมิภาค ในโอกาสต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยครั้งนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ระดับหนึ่ง

(นายเสถียร รัตนโชติ)

21 กันยายน 2541

(2)

012.09.6

เลขเรียกหนังสือ.....	ก ๙๙๔ ก ๒๕๔๑
เลขทะเบียน.....	5702
วันที่.....	11. ๙. ๒๕๔๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลความต้องการเข้ามีส่วนร่วมของสมาชิก พฤติกรรมของพ่อค้า และเสนอรูปแบบการจัดตั้งตลาดนัดที่เหมาะสม

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาคือ หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนของสมาชิกนิคม ใน 12 หมู่บ้าน จำนวน 129 ราย และเป็นพ่อค้าผู้ประกอบการซื้อขายในตลาดนัดบริเวณใกล้เคียง จำนวน 120 ราย

ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

สมาชิกนิคมสร้างตนนิคมสร้างตนเองภาคใต้ จังหวัดยะลาส่วนใหญ่จะปลูกยางพาราและปลูกไม้ผล ประเภทต่าง ๆ เช่นทุเรียน ลองกอง มังคุด ไร่บริโภคและที่เหลือออกจำหน่าย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดตั้งตลาด และพร้อมเข้ามีส่วนร่วมของโครงการ เป็นผู้ซื้อ ผู้ขาย และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน ต้องการให้มีพ่อค้ามาขายของในตลาดจำนวนมาก ราย โดยสมาชิกจะนำผลิตผลทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์หัตถกรรมมาจำหน่าย และต้องการซื้อสินค้า อุปโภค บริโภค ภายในครัวเรือน

รูปแบบของตลาดที่เหมาะสมมีลักษณะเป็นตลาดนัดชุมชนพึ่งตนเองมีกระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบตั้งแต่การวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผน ปฏิบัติ และควบคุมการตรวจสอบประเมินผล มีการจัดองค์การบริหารเชิงระบบสหกรณ์ มีสภาสมาชิก เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการและแบ่งโครงสร้างออกเป็นแผนกตามกิจกรรมของตลาดภาคใต้คำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษา การบริหารจัดการจะมุ่งเน้นการพัฒนาส่วนผสมทางการตลาดให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยด้านสถานที่ ราคา สินค้า และการประชาสัมพันธ์ ตลาดนัดชุมชนพึ่งตนเองของนิคมฯพัฒนาภาคใต้ จังหวัดยะลาจะดำเนินกิจกรรมในลักษณะผสมผสานเป็นศูนย์รวมของสินค้าทุกประเภท เช่น อาหารสด สินค้าอุปโภค บริโภค และศูนย์กลางสินค้าการเกษตร และผลิตภัณฑ์สมาชิกโดยตลาดจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนหน้าที่ทางกายภาพเพื่อพัฒนาบริการพื้นฐานด้านต่าง ๆ การอำนวยความสะดวก และกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้

กิตติกรรมประกาศ

งานศึกษาวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความช่วยเหลือจากผู้ปกครองนิคม
เจ้าหน้าที่นิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้ จังหวัดยะลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณสมาชิกนิคมที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริงและ
อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณพ่อค้าที่ประกอบธุรกิจในตลาดนัดบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงของนิคมสร้างตน
เองพัฒนาภาคใต้ จังหวัดยะลา ที่ให้ความร่วมมือ ตอบคำถามและให้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับ
ข้อเท็จจริง

ขอขอบคุณผู้อำนวยการศูนย์พัฒนานิคมภาคใต้ที่ได้สนับสนุนเจ้าหน้าที่ ช่วยประมวล
ผล และวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและจัดทรัพยากรนิคมของกองนิคมสร้างตนเองที่ช่วย
จัดพิมพ์ เรียบเรียง และทำรูปเล่มเป็นเอกสาร

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือจนงานวิจัยสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

(นายเสถียร รัตนโชติ)

21 กันยายน 2541

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(2)
บทคัดย่อ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
สารบัญ	(5)
รายการตาราง	(8)

บทที่

1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	5
ขอบเขตของการศึกษา	6
กรอบแนวคิดในการศึกษา	7
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ความหมายของตลาด	9
ปัจจัยที่กำหนดขนาดของตลาด	14
ส่วนผสมทางการตลาด	16
ความสำคัญของการตลาด	17
ชนิดของทำเลที่ตั้งตลาด	18
ราคาและองค์ประกอบเกี่ยวกับราคา	19
กระบวนการบริหารและจัดการตลาด	20
สภาพการตลาด	22

	หน้า
การจัดองค์การบริหารตลาดกลาง	23
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	26
ทฤษฎีกระบวนการติดต่อสื่อสาร	32
สภาพทั่วไปของนิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้ จังหวัดยะลา	34
3 วิธีการวิจัย	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
4 ผลการศึกษา	53
ความพร้อมและความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดนัดชุมชน	53
ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (สมาชิกนิคม)	53
ชนิดของพืชที่ปลูกไว้บริโภคในครอบครัวและผลผลิต ที่เหลือจากบริโภคสามารถนำมาจำหน่ายได้	56
รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเดือนต่อครอบครัว	60
ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในแต่ละเดือนต่อครอบครัว	61
ค่ายานพาหนะในการเดินทางไปซื้อ - ขายสินค้าโดยเฉลี่ยในแต่ละเดือน ตลาดที่ไปซื้อขายสินค้าและสินค้าที่ซื้อ	62
ตลาดที่นำสินค้าไปจำหน่าย	65
ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการจัดตั้งตลาดนัด	66
การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการจัดตั้งตลาดนัด	68
ระยะเวลาที่ควรเปิดดำเนินการซื้อ - ขายสินค้าในตลาดนัด	70
ถ้าดูแลรักษาความสะอาดตลาดนัดต่อครั้ง	70
	(6)

	หน้า
ประเภทสินค้าที่กลุ่มตัวอย่างสามารถนำมาจำหน่ายที่ตลาดนัด ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้	71
ประเภทของสินค้าที่กลุ่มตัวอย่างต้องการซื้อจากตลาดนัด	73
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	74
จำนวนประชากรที่จะใช้บริการตลาดนัดชุมชน	75
จำนวนผลผลิตของสมาชิก	76
จำนวนพ่อค้าที่สามารถดำเนินธุรกิจในตลาด	77
ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (พ่อค้า)	79
พฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์ของผู้ขาย	81
รูปแบบที่เหมาะสมของตลาดนัดชุมชน	84
กระบวนการในการบริหารตลาดนัดนิคมฯ	85
องค์การบริหารการจัดตลาดนัดชุมชนของนิคมฯ	88
การออกระเบียบกฎเกณฑ์ตลาด	90
ระบบการตลาดนัดชุมชนของนิคมฯ	91
องค์ประกอบของตลาดนัดนิคมฯ	92
กิจกรรมในตลาดนัดชุมชนในนิคมฯ	95
การทำหน้าที่ของตลาด	102
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	103
สรุปผลการวิจัย	103
อภิปรายผล	107
ข้อเสนอแนะ	110
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	118
ภาคผนวก ก	119
ภาคผนวก ข	123

รายการตาราง

ตาราง	หน้า
1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	54
2 พีชที่เพาะปลูกไว้อุปโภคภายในครอบครัว	57
3 ผลผลิตที่เหลือจากอุปโภคบริโภคภายในครอบครัวสามารถนำมาจำหน่ายได้	59
4 รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อเดือน	61
5 ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในแต่ละเดือนต่อครอบครัว	62
6 ค่าขนส่งพาหนะในการเดินทางไปซื้อ - ขายสินค้าโดยเฉลี่ยในแต่ละเดือน	63
7 ตลาดที่เดินทางไปซื้อ - ขายสินค้าในปัจจุบัน	63
8 สินค้าที่ซื้อจากตลาดนัดในตาราง 7	64
9 ตลาดที่นำสินค้าไปจำหน่าย	65
10 ประเภทของสินค้าที่พ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อในพื้นที่	66
11 การทราบหรือไม่ทราบในการดำเนินการจัดตั้งโครงการตลาดนัด	67
12 ความคิดเห็นต่อโครงการจัดตั้งตลาดนัด	67
13 การเข้าร่วมโครงการของกลุ่มตัวอย่าง	68
14 กิจกรรมที่จะเข้าร่วมโครงการ	68
15 ผู้ที่ควรจะได้รับผิดชอบโครงการ	69
16 ความคิดเห็นในการพิจารณากฎ ระเบียบ ข้อบังคับของตลาดนัด	69
17 ระยะเวลาที่ควรเปิดดำเนินการซื้อ - ขายสินค้าในตลาดนัด	70
18 ค่าดูแลรักษาความสะอาดตลาดนัดต่อครั้ง	70
19 ประเภทของสินค้าในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำมาจำหน่ายที่ตลาดนัดร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ	71
20 ประเภทของสินค้าที่กลุ่มตัวอย่างต้องการซื้อจากตลาดนัด	73
21 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	75

	หน้า
22 จำนวนประชากรของนิคมฯ	76
23 การปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น	76
24 การเลี้ยงสัตว์	77
25 อุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม	77
26 จำนวนพ่อค้าในตลาดนัดบริเวณใกล้เคียง	78
27 เพศของผู้ขายในตลาดนัด	79
28 เพศและอายุของผู้ขาย	79
29 เชื้อชาติของผู้ขาย	80
30 ศาสนาของผู้ขาย	80
31 ระดับการศึกษา	81
32 การจ้างแรงงาน	81
33 แรงจูงใจให้มาขายที่ตลาดที่ถูกสัมภาระณ	82
34 ระยะเวลาของสัญญาเช่าแผงขายสินค้า	83
35 ค่าเช่าแผงต่อวัน	83
36 การกำหนดราคาสินค้า	84